

Prágai egyetemi éveim alatt a prágai kis színházak előadásainak hatására a színházművészet odaadó hívévé váltam, de hogy egy kisgyerekekből álló csapat is lenyűgözheti, teljes értékű művészi élményben részesítheti a felnőtt nézőt is, azzal addig nem találkoztam. A Mondjuk a magunkét című előadásban egészen kicsiny gyerekek „léteztek” a színpadon, olyan természetességgel, olyan fölszabadult játékosággal, spontaneitással és mégis intenzív figyelemmel, összpontosítással, ami számomra (de mint utólag, pótolva gyerekszínházi ismereteim súlyos hiányait kiderült, egész hazai kultúránkban) az újdonság erejével hatott. Ezzel stílust teremtett, mely a továbbiakban szerencsénkre méltó követőkre talált.

A következő találkozásélményem a Fókusz Diákszínpadhoz (a Kis Fókusz gyermekszínijátzóiból diákszínijátzókká „serdült” társulathoz) fűződik. Jánoska, a vitézke c. előadásuk egyszerre volt paródia, szarkasztikus játék, Petőfi művének groteszk parafrázisa, és a középiskolás fiatalok társadalmi kérdésekhez való „hozzászólása” is. Jarábik Gabriellának ebbe, és később sok másik előadásába sikerült úgy belevinni társadalmi-politikai mondanivalót, tartalmat, hogy azt a néző hitelesnek, a fiatalok saját állásfoglalásának érezze. A diákelőadások „politizálása” számos vitát generált a Jókai Napok különböző összetételű bíráló bizottságaiban (zsűrijében). Magam mindig a „ha hitelesnek, őszintének hat, akkor ez többletet jelent” álláspontján voltam. Jarábik Gabriella és a Fókusz számos előadása győzött meg ennek létjogosultságáról.

Ha meg kellene neveznem miben rejlik számomra a Fókusz legfőbb értéke, legnagyobb varázsa, a sokoldalúságot, változatosságot mondanám. A játékos, groteszk elemekkel dolgozó Jánoska, a vitézkét, egy realista regényadaptáció (Golding: A legyek ura) torokszorító előadása követte. De bemutattak versekből készült pódiumjátékot (Nemzedék), mese dramatizációt (A császár új ruhája, Fehérlófia) és 20. századi dráma diákszínpadi adaptációját (Dürrenmatt: *Pillanatkép egy bolygóról*, Federico Garcia Lorca: *Bernarda Alba háza*). A Fókusszal történt emlékezetes találkozásaim között kiemelkedő helyet foglal el a Fehérlófia. Néhány év kihagyás után visszatérve a Jókai Napok zsűrijébe az volt az érzésem: már ezért az előadásért megérte itt lenni. A két évvel később látott Bernarda Alba házáról ma is úgy vélem, tanítani kellene, hogyan adaptáljunk diákszínpadra, hogyan játsszunk fiatalokkal súlyos mondanivalójú klasszikus drámát. Természetesen ott kezdve a „tanítást”, hogy merjünk ilyen „kalandra” vállalkozni!

Maradandó élményt nyújtó találkozás volt a *Ki a macska?* című, a gyermekekkel szembeni lelki terrortól szóló előadás is, melyet számos szakmabeli kifogásolt, sőt volt, aki kategorikusan elutasított – engem emberileg megrendített, szakmailag meggyőzött. Túllépve minden nekem jutott keretet azt szerettem volna fölidézni, mit jelentettek számomra, „elméleti színházi ember” számára a Fókusz művészetével való találkozások, s talán az is kiolvasható ezekből az „emléktöredékekből” mit jelent (legalább is az én véleményem szerint), milyen helyet foglal el a Fókusz kulturális és színházi életünkben.

Sándor Zsuzsa-emlékülés

– a megemlékezés menetét lejegyezte Körömi Gábor –

Az MTA Neveléstudományi Bizottság Drámapedagógiai Albizottsága, a Magyar Drámapedagógiai Társaság és a Bajor Gizi Színészmúzeum szervezésében 2020. szeptember 16-án került sor egy emlékülésre. Oka és célja egy szomorú megemlékezés, 2020 tavaszán elveszítettük egyik kollégánkat, a Kölcsey Ferenc Gimnázium és megannyi drámás továbbképzés pedagógusát, Sándor Zsuzsát.

Ebben a kihívásokkal teli zivataros időben is megdőböntett Zsuzsa elvesztése. A karantén közben jött tavaszi hír után jött a nyári szomorú temetés és most az őszi megemlékezés. A beszélgetésen, megemlékezésen részt vettek Zsuzsa kollégái, barátai, tanítványai. Olyanok, akikkel együtt dolgozott, akikkel együtt játszott.

Trencsényi László tanár úr köszöntötte először az MTA Neveléstudományi Bizottságának Drámapedagógiai Albizottsága nevében a megjelenteket és nyitotta meg az emlékülést. Egyből két játékot is javasolt, a Színészmúzeum kertjében ki-ki találja meg a biztonságos székét a szabad téren, valamint ismerjük fel egymást maszkban. Hogy őt könnyebb egyen felismerni, egy építkezésről elhozott piros-fehér szalagból készített alkalmi kabátkitűzőt.

„*Pedig jó híreim is lehetnének...*” kezdte megnyitóját tanár úr. Beszámolt a drámapedagógia ügyének felsőoktatási sikereiről. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem osztatlan tanárképzésének elindulásáról, a szakirányú képzésekről a Károli Gáspár Református Egyetemen és a Wesley János Lelkészképző Főiskolán, valamint az ELTÉ-s színházpedagógia MA képzésről. „*Él még Bánk!*” – sorolta tovább Trencsényi László a híreket. Lannert István könyvével gyarapodott a drámapedagógia szakirodalma, a Károli adta ki a Bevezetés a drámapedagógiába című kötetét. Megjelent a tanár úr gyűjteménye, Irodalmi, történelmi játékok címmel és közel van Eck Júlia kötetének megjelenése is.

„*De most nem a jó hír hozott össze bennünket*” folytatta tovább tanár úr és sorolta az albizottság története utolsó ciklusának szomorú eseményeit. „*Mécsesgyűjtással búcsúztunk el Czibula Kattitól, aki a mi közösségünknek is a tagja volt. A Gabnai-portán búcsúztattuk Mann Lajost, most pedig Sándor Zsuzsa emlékének szenteljük ezt a délutánt. Mann Lajos, amit az emberi lét megadhatott, hosszú életet élt, Kati és Zsuzsa köztünk lehetne még és mondhatná a jó híreket. Ezt nem tudják megtenni, így a mi kötelességünk az, hogy emléküket életben tartsuk. Az életben tartásnak nem csak az a fontos technológiája, hogy elmeséljük a történeteinket Sándor Zsuzsáról, hanem hadd tegyem hozzá, mint a jelenlévők legidősebbike, az is hozzá tartozik, hogy vigyázzunk magunkra. A járványos időkben is, meg a járványon túl is, ne emlékülésekből álljon a magyar drámapedagógia története a XXI. század második évtizedében, hanem legyenek jó híreink is.*”

Eck Júlia a rendezvény moderátoraként köszönetet mondott mindazoknak, „... *akik eljöttek, hogy együtt emlékezünk Zsuzsira. Ahányan most így együtt vagyunk, mindannyian más Zsuzsira emlékezünk, más Zsuzsit képzelünk magunk elé. Pontosan azért, mert rengeteg féle dologgal foglalkozott az életében.*” Szervezőként Somogyi Beával együtt megköszönte Szabó Ágnesnek, a Bajor Gizi Színészmúzeum vezetőjének, hogy befogadta a rendezvényt, az Albizottságnak és a Magyar Drámapedagógiai Társaságnak, hogy első kérésre beállt mindkét szervezet az emlékülés terve mögé. Sándor Zsuzsa szakkörösei emlékfilmeket készítettek, melyet az épületben folyamatosan vetítettek, a járványügyi szabályok betartásával lehetett megtekinteni.

Az emlékezést Fazekas Csaba, a Budapesti VI. Kerületi Kölcsey Ferenc Gimnázium igazgatója folytatta.

Fazekas Csaba elmesélte, hogy Sándor Zsuzsa kétszeresen is Kölcsey-s volt, hiszen oda járt gimnáziumba és 1992-től huszonnyolc évig dolgozott ebben a különleges alma materben. Hivatalosan Zsuzsa a Kölcsey Ferenc Gimnázium idegennyelvi könyvtárosa volt, (...) „*higgyétek el, az ő esetében ez volt a legkevésbé fontos. Persze nagyon szakszerűen, dinamikusan és lelkesen elvégezte a könyvtárosi feladatokat, spórolt magának munkaidőt értelmesebb dolgokra.*” A franciákönyvtár fogalomává vált a Kölcseyben. (...) „*akik beszoktak oda, akik odajárók lettek,*

azok otthon érezték magukat. Első utuk, amikor megérkeztek az iskolába, oda vezetett, akkor is, ha becsöngettek már; mindegy. Ott letették a kabátjukat, sapkájukat, ittak egy teát, fölmentek órára, szünetben visszamentek, beszélgettek, tanítás végén visszamentek, ott maradtak, majd vették a kabátjukat, sapkájukat és hazamentek. Tényleg úgy működött, mint egy otthonos hely, ahol jó lenni.”

Közben Zsuzsi drámatanár is lett, (...) „*de nem egyszerű drámatanár, aki az órarendi dráma-órákat megtartja, szakszerűen és élményszerűen, hatást gyakorolva a gyerekekre. Egy magasabb szinten volt ő drámatanár. ... az én megközelítem szerint a dráma az emberi viszonyokat modellezi, és ezeknek az emberi viszonyoknak a változásait mutatja be, különféle helyzetek, körülmények, szereplők, stábok közepette. Zsuzsi világosan átlátta az intézményen belüli viszonyrendszereket, diák és diák közötti, osztályon belüli, osztályok közötti, kollega és kollega közötti, tanár és diák közötti viszonyokat. Ezeket a viszonyokat képes volt elemezni, rendezni, segíteni, olyan módon alakítani, hogy a történet vége katarzisz legyen, de ne tragédia legyen, mert a való életben lehetséges a tragikum nélküli katarzisz is, az emberi viszonyok rendezgetésével. (...) A diákönkormányzattal együtt kitalálta a diák közgyűlés helyett az IZÉ-t. Először csak kapkodtuk a fejünket, amikor az iskola folyosóin megjelentek ilyen kis papírkák, hogy IZÉ, IZÉ, IZÉ, IZÉ. Mi ez??? Ez az „Iskolai Zavarszűrő Értekezlet”-nek volt mozaikszavas rövidített elnevezése, amit fantasztikus módon készített elő, megtanítva a gyerekeket arra, hogyan kell érdeket érvényesíteni, hatékonyan kommunikálni. Hogyan kell oly módon képviselni valamit, hogy az még valamilyen eredményre is jusson. Aztán az IZÉ-ből lett a MIZÉ, ez a második, majd HOZÉ, Harmadik Oskolai Zavarszűrő Értekezlet. Szóval a dolog bevált és működött tovább.”*

Az igazgató úr megemlítette a Kölcsey-s gólyatáborokat, az iskolai és a playback színjátszást is. A tanári oldalon kiemelte, hogy Zsuzsa kiváló trénereket hívott az iskola pedagógiai módszertani kultúra fejlesztése érdekében. Végül azt is sikerült elérnie, hogy a playbackbe bekapcsolódtak tanár kollegák is. „*Megdöböntő volt egy közös emlékezésen végighallgatni azt, hogy hány tanár tartja őt pedagógiai mesterének úgy, hogy nem is a tanáriban volt, könyvtáros volt, mellesleg volt heti négy-hat drámaórája. Mégis egyfajta mentorává, mesterévé vált a tanári karnak is.*” Sándor Zsuzsa a Kölcsey elmúlt fél évszázados történelmében egy olyan tanár személyiség, aki elevenen él sokak emlékezetében.

Tóth Márta tanítónő következett, aki tanítványként elmesélte, hogy Zsuzsa mindig ott állt mellette. Arra kérte a hallgatóságot, hogy mindenki mondjon egy színt, ami róla eszünkbe jut. A színsorolás után elmesélte, hogy Zsuzsa épp ilyen sokszínű volt, mindenben ott volt, légyságával, határozott temperamentumával, kiállásaival.

Az Apor Vilmos Tanítóképzőn ismerkedtek meg, 2003-ban tanítási drámát tanított a főiskolán. „*Elmagyarázta, hogy drámásan mi a fókusz, hogy én azóta nem tudok másképpen tanítani, magyarul, rajzot, bármit, minthogy legyen konkrét céloom. (...) Én azóta nem tudok úgy tanítani, hogy ne egyeztessünk. (...) Amikor már drámapedagógus voltam, kerületi bemutatót tartottam a szerződéskötésről, mennyire alapja ez a kommunikációnak. Elküldtem neki az óravázlatot, válaszolt, visszaküldte, tele volt piros javítással. Annyi piros volt benne, hogy felhívtam, hogy akkor teljesen másba fogok kezdeni, erre azt mondta, hogy teljesen jó, amit írtál, nem gondolod, hogy nekiállok egy rosszat így kijavítani. (...) Mindig tovább lendítette az embert, ha éppen megakadt.*

Így kerültem a playback közelébe is. ...Azt gondolom, hogy egy elsős gyereknek legalább anynyira fontosak a saját megélt történetei, az, ami őt foglalkoztatja. Adhatok én neki gyönyörű

kereteket, de ha közben nem tudja elmondani a kis hörcsöge elvesztésének a tragédiáját, vagy a tortájának az élményét, akkor mégiscsak egy hiányt teremtek és egyedül marad a problémáival.”

„Amikor a drámában úgy éreztem, hogy elmélyedtem, akkor jött a playback, hogy gyere, ezt is tanuld meg. Gyere, legyél itt velünk. Ezt is rögtön elkezdtem és próbáltam gyakorlatban csinálni, de akkor szóltak, hogy azért először az elméletet kellene megtanulni, akkor Zsuzsa odasúgta, hogy foglalkoztasd a gyerekeket, adj nekik feladatot, akkor nem fognak unatkozni. Mindig ott volt a gyakorlatiassága. Ha meg kellene fogalmaznom Zsuzsát, akkor nekem az a szó jutna eszembe, hogy a gyakorlat esszenciája. Nagyon egyben volt a szíve és a lelke. Azt is megtanultam tőle, hogy mindig jelen kell lenni, mindig figyelni kell. ... Ha azt mondanám, hogy példakép, az nem biztos, hogy tetszene Zsuzsának, azt mondaná, hogy nem kell ez így túlfogalmazni.

Eck Júlia a rendezvény szervezőjeként megemlékezése előtt felolvasta Honti György és Keresztúri József üzenetét, akik nem tudtak jelen lenni, pedig szerettek volna.

„A mi szakmánk, a drámapedagógia egy rendszíviül színes, sokszínű terület. Sok olyan kollégám van, akít nagyon nagyra becsülök, közben egyáltalán nem ugyanazt csináljuk az életünkben. Én most Zsuzsa életéből, ebből a nagyon színes és sokféle életből azokat a pontokat szeretném kiragadni, ahol ugyanazt és együtt csináltuk.”

Sándor Zsuzsa középiskolai munkájából a tantárgypedagógiai munkát emelte ki, a kommunikációs programokat, a drámatanári munkát, ami például a sportosztályoknál igazi kihívást jelentett, valamint az iskolai ünnepeket. Évtizedek óta foglalkoznak diákszínjátszással, mindkettőjüknek az elérhető pedagógiai cél határozta meg rendezőtanári munkásságát. Együtt tanítottak és vizsgáztattak a Gabnai Katalin által szervezett drámapedagógia szakirányú továbbképzéseken. A vizsgákon egyszerre volt engedékeny és nagyon határozott, egyenes, következetes.

„Zsuzsa életében a dráma szakmai stratégia volt. Ez azt jelenti, hogy a viszonyát a diákjaival mindig és minden helyzetben a drámapedagógiai attitűd határozta meg. A nevelés számára nem egy feladat volt, nem egy tevékenység, hanem egy viszony. A gyereket partnerként kezelte, a nevelésben lehetőséget, felelősséget adott nekik, hogy a saját képességükben részt vállalhassanak.”

Eck Júlia felidézte Sándor Zsuzsa írásait. Együtt írtak a Dr. Sipos Lajos szerkesztésében 1998-ban megjelent Az irodalomtanítás az ezredfordulón című tanulmánykötetbe: *Irodalomtanítás a drámaórán – Katona József: Bánk bán* címmel.

Később Zsuzsának önálló kötete is megjelent a Candy Kiadónál, 2001-ben *Irodalmi művek feldolgozása drámajátékkal* címmel, melyben Puskin Anyeginjét, Madách *Az ember tragédiáját*, illetve Kaffka *Az átváltozás* című művét dolgozta fel a drámás megközelítési lehetőségekkel.

A kötet lektora Rudolfné Galamb Éva így írt róla: „(A szerző) nagy kedvvel és ügyszeretettel adja közre az egy-egy témára felfűzött megoldási lehetőségeket- (...) A gazdag ötlettár továbbgondolkodásra kész. Azok a pedagógusok kapnak segítséget további munkájukhoz, akik – mint a szerző maga is – örömszerző tevékenységnek fogják fel az irodalommal való foglalkozást.”

Zsuzsával megnézték egymás színjátszó előadásait, de a próbafolyamatokba is bevonták egymást. „2020 elején, tavaszán is sokszor beszélünk, ő rendezett korábban egy *Tótékat*, én *Örkény* összeállítását csináltam idén, terveztük, hogy melyik próbára tudna bejönni, megnézni az előadást. Március 11-én kaptam tőle egy e-mailt: egyelőre magas lázzal fekszem, de írok, ha jobban leszek. Nagyon hiányzik.”

Somogyi Beáta következett, aki Zsuzsa tanítványa, munkatársa volt. Megköszönte ő is, hogy eljöttünk emlékezni.

„Nem teljesen vagyok azzal tisztában, hogy vajon itt van-e az ideje annak, hogy én itt tudok emlékezni, objektíven megmutatni, hogy Sándor Zsuzsa mi mindent csinált. Biztos vagyok benne, hogy nem. De ez nem baj. Az a baj, hogy ő nincs itt.”

Két kedvenc könyvükből olvasott fel Bea, amiből Zsuzsa is gyakran idézett, SU-LA-CE könyvéből, melynek címe *Reggeli beszélgetések Lin-csi apát kolostorában*, valamint *Az öröm könyvéből*, melyben a dalai láma és Desmond Tutu, a dél-afrikai Nobel-békedíjas egyházi vezető beszélgetéseit adták közre.

„Hálás vagyok mindazért, ami lettem, amit tőle tanultam. Tőle, vele és általa. Biztos vagyok abban, hogy egészen máshol lennék most és egészen mást csinálnék, másvalaki lennék, ha nem találkozhattam volna Sándor Zsuzsával.”

1992-ben kezdte gimnazistaként a Kölcsey-t, ugyanakkor, mikor Zsuzsa a franciakönyvtárosi munkát. Az elsős Bea osztályfőnöke megszervezte, hogy a franciásoknak is legyen drámaórájuk, aztán ebből lett az iskolai drámaszakkör. Felidézte az első előadásukat a Francia Héten, ahol pantomimet adtak elő La Fontaine meséiből. *„Mi elkezdtünk épphogy csak tanulni franciául, és hogy menjünk fel a színpadra? Sándor Zsuzsa volt az, aki kitalálta, hogy nagyszerű, fölmentek a színpadra és pantomimet adtok elő. (...) Zsuzsa abban a franciakönyvtárban, ami inkább lakhelyünk volt és a szívünk csücske, azt mondta, hogy csak menjek föl a létra tetejére, nem, én nem akarok, csak nézzük meg, hogy néz ki ott a holló. Nem te leszel, ne félj, én nem leszek, csak menjél fel, felmentem, jó, te leszel a holló!”*

Diákönkormányzatot segítő pedagógusként hívott olyan trénereket az iskolába, akik kommunikálni, magukról gondolkozni, érzéseiket megfogalmazni tanították a gimnazistákat. Volt szimulációs játék, önismeret, Gordon és vitakultúra tréning. Az utóbbiból jött a máig működő Vita-kultúra Egyesület neve.

„Az egyik nyáron, talán 97-ben Zsuzsi úgy döntött, hogy egy hónap alatt létrehoz egy egyesületet, mert egy pályázathoz nem lehetett már diákönkormányzatként pályázni, hanem csak egyesületként. Ez az egyesület a mai napig működik, nemzetközi projekteket viszünk, ahol főleg drámatikus módszereket használunk, nagy szeretettel használjuk a playback színházat, amit szintén tőle kaptam, rajta keresztül, általa ismerhettem meg, és még rengeteg mindent tudnék sorolni.”

Három fontos gondolatot emelt ki végül Bea a Zsuzsától tanultakból. *„Az egyik az, hogy tanuld és formáld magad. Ezt minden pontosságával, felismerésével, fájdalmával és örömeivel tedd. A másik, hogy add tovább. Ha már egyszer megtanultad, akkor hasznosítsd, gazdagodj te is azáltal, hogy megosztod. A harmadik az, hogy örömmel élj. Élvezd az életet, örülj neki, olyan dolgban legyél benne, ami neked jó. Olyankor csináld együtt a többiekkel, amikor neked is jó.”*

Végül a Playback színház Magyarországon című tanulmánykötetből olvasta fel Sándor Zsuzsa sorait.

„Kamaszkorban tele vagyunk bizonytalansággal, a gyermekkor elhagyására készülve sok-sok érzés gyülemlik fel bennünk. Szeretnénk benne tartani magunkat a gyermeki létben, miközben már vágyunk is elköszönni tőle. A jövő azonban tele van ismeretlennel. Kíváncsiskodunk és félünk. Lassítunk és siettetünk. A szakkör igazi terep ennek megismerésére, megsegítésére. A

serdülő fiú és lány tele van történetekkel, múltjából és jelenéből, álmai olykor elárasztják, amivel nem tud mit kezdeni. Ugyanakkor foglalkoztatja a jövő is, ami sokszor szorongást kelt benne. A műhely teret ad az önkifejezésre. A megtapasztalt élmény, az átélt helyzet, a kipróbált viselkedés növeli a biztonságot, fokozza az önbizalmat és a gátlások legyőzése újabb szerepek kipróbálására ösztönöz. Az együtt megélt ügyetlenség, a katartikus feloldódás a személyiségfejlődés áramlását teszi természetessé. A csapathoz tartozás egy már-már feloldhatatlannak tűnő helyzeten, élményen léptet tovább.”

Utolsó megszólalóként **Monostori Katalin** következet, aki az Egyenlő esélyekért! Alapítvány munkatársa. Az alapítvány 2000 óta foglalkozik fogyatékos személyek ellátásával.

„Én Zsuzsa másik oldalát ismerem, az ezer közül az egyiket. (...) 2007-ben Piliscsabán volt egy többnapos playback színházi tréning. Ott kezdtünk el Zsuzsával beszélgetni fiáról, Lacusról és arról a helyről, ahol dolgozom. Közben Lacus hozzánk költözött (...) Én az Anya-Zsuzsát ismerem igazán, akivel nagyon sokat beszélgettünk a benti dolgokról. Támogatott, ...egy villanás alatt átlátta, hogy milyen erőviszonyok vannak egy ilyen intézményben. Próbált minket erősíteni azzal, hogy ezt hogyan lehetne jobbá tenni, előrébb vinni. Sok hosszú telefonbeszélgetésünk volt.”

„Mikor Veresegyházon voltunk egy találkozózn, egy játék során kívülről megláthattam az ő rettentés félelmét abban, hogy mi van, ha nem sikerül nálunk megmaradnia Lacusnak, akkor hogyan tovább. (...) Már nem csak az erős Zsuzsát láttam, hanem azt is, aki fél. Aki minden erejével, amit beletesz a tanításba, egész életébe, abban benne van egy folyamatos félelem, a szülő félelme, hogy hogyan tovább.”

Zsuzsa érintettként segítette a szülői közösséget a nehézségek közös megoldásában. Az alapítványnál támogatta egy benti playback társulat megalakulását, munkáját. Katalin megindító emlékezésében hangsúlyozta, hogy ő együtt gyászol és gyógyul a fiával és a társulat tagjaival.

„Valahogy mindig abban reménykedem, hogy egyszer csak kapok útravalót Tőle, hogyan tudok segíteni annak, aki itt maradt. El szoktam képzelni ezt a szituációt, hogy így megbeszéltem Zsuzsával, hogyan tovább. Hogyan fogjuk tovább csinálni.”

A megemlékezést Eck Júlia zárta, megköszönte a megszólalóknak és a megjelenteknek ezt a délutánt.

Pillanatkép – történelmi távlatban

Jászay Tamás

Fekete Anikó két év alatt két kötetben, több mint háromszázhusz oldalon összesen harmincnegyzet interjút publikált, melyek a hazai diákszínházszás tegnap, ma, illetve – merek jósolni – holnap is meghatározó alakjaival készültek. Mint látni fogjuk, a *Generációk diákszínháza*¹ és a *Generációk diákszínháza II.*² című kötetek imponáló számai mögött nem csak egy igen rangos névsor, de jelentékeny szaktudás is rejtőzik. Mielőtt erre rátérek, muszáj kiemelni magának a

¹ Fekete Anikó: Generációk diákszínháza. Bp., Aktivitás Alapítvány, 2018. 145 p. (A továbbiakban: Generációk I.)

² Fekete Anikó: Generációk diákszínháza II. Bp., Aktivitás Alapítvány, 2018. 177 p. (A továbbiakban: Generációk II.)